

MUUTOSEHDOTUS KOSKIEN
VALTIONEUVOSTON
ASETUSTA VESIENHOIDON
JÄRJESTÄMISESTÄ
(1040/2006)

Lausuntotiivistelmä

Jenni Hunnako (YM)
Erja Werdi (YM)

Sisällys

Johdanto.....	2
Tausta.....	2
Tavoitteet.....	2
Muut muutokset	3
Lausuntovaihe	3
Yleiskatsaus lausuntojen sisältöön.....	3
Lausunnoissa esitetyt yleiset näkemykset luonnoksesta	4
Räjähdysaineiden ympäristölaatunormeihin liittyvät näkökohdat	4
Muihin muutosluonnoksiin liittyvät näkökohdat.....	5
Perustelumuistioon liittyvät näkökohdat	6

Johdanto

Valtioneuvoston asetusta vesienhoidon järjestämisestä (1040/2006) muutettaisiin useilla eri perusteilla. Asetusmuutos tulisi voimaan alkuvuonna 2022.

Keskeisin muutos olisi räjähdysaineiden ympäristölaatu normien lisääminen asetuksen liitteeseen.

Tausta

Hanke on käynnistetty, jotta asetukseen lisättäisiin ympäristölaatu normit eräille räjähdysaineille. Tältä osin muutosehdotus on ollut valmisteilla ja lausunnolla 20.12.2018-8.2.2019. Lausuntoyhteen veto on saatavilla tämän uuden hankkeen asiakirjoissa. Ympäristölaatu normit ovat samat tässä uudessa muutosluonnoksessa kuin mitä ne ovat olleet aikaisemmassa valmistelussa.

Hanke on käynnistetty myös sen vuoksi, että asetusta on syytä täydentää siltä osin kuin kyse on perusteiden esittämisestä vesienhoitosuunnitelmissa niissä tapauksissa, joissa tietyille pintavesimuodostumatyyppin laatu tekijälle ei ole mahdollista määrittellä vertailuolaja.

Tavoitteet

Ympäristölaatu normit räjähdysaineille

Uudet pohjavesien ympäristölaatu normit lisättäisiin vesienhoidon järjestämisestä annettuun valtioneuvoston asetuksen (1040/2006) liitteen 7 A) kohtaan. Pohjaveden ympäristölaatu normit asetettaisiin pohjaveden riskien arvioinnin ja hyvän kemiallisen tilan arvioinnin pohjaksi.

Tämän asetusmuutoksen perusteena olisi Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) raportti. Raportti on saatavilla tähän lausuntopyyntöön lisätystä linkistä.

Pohjavesien ympäristölaatu normit ja niiden määräaikaistarkastelu perustuvat Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 2006/118/EY pohjaveden suojelusta pilaantumiselta ja huononemiselta (pohjavesidirektiivi).

Asetuksen muutoksen sisältönä on, että liitteeseen 7 kohtaan A lisättäisiin pohjaveden ympäristölaatu normit räjähdysaineille:

TNT (2, 4, 6-trinitrotolueeni), numero 44;

RDX (Heksogeeni), numero 45;

HMX (Oktogeeni), numero 46.

Aikaisemmin luonnokseen sisältyneet PFAS-yhdisteiden pohjavedelle asetettavat ympäristölaatonormit eivät ole tässä nyt mukana. PFAS-yhdisteiden osalta Euroopan komission on uusimassa pohjavesidirektiivin liitteitä ja ainelistoja.

Muut muutokset

Asetusta ehdotetaan muutettavan myös siltä osin, kuin kyse on perusteiden esittämisestä vesienhoitosuunnitelmissa niissä tapauksissa, joissa tietyille pintavesimuodostumatyyppin laatutekijälle ei ole mahdollista määritellä vertailuololoja.

Lisäksi asetusmuutoksen sisältyisi myös muutamia lähinnä teknisiä muutoksia.

Lausuntovaihe

Asetusluonnos ja perustelumuistio olivat lausunnolla 1.10.- 10.11.2021 Lausuntopalvelu.fi:ssä.

Lausuntoa pyydettiin seuraavilta tahoilta: Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, Etelä-Savon ELY-keskus, Finavia Oy, Geologian tutkimuskeskus, Hämeen ELY-keskus, Kaakkois-Suomi ELY-keskus, Kainuun ELY-keskus, Keski-Suomen ELY-keskus, Lapin ELY-keskus, Liikenne- ja viestintäministeriö, Luonnonvarakeskus LUKE, Maa- ja metsätalousministeriö, Maatalous- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Metsähallitus, Natur och Miljö rf, Pirkanmaan ELY-keskus, Pohjanmaan ELY-keskus, Pohjois-Karjalan ELY-keskus, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, Pohjois-Savon ELY-keskus, Puolustusministeriö, Satakunnan ELY-keskus, Sisäministeriö, Sosiaali- ja terveysministeriö, Suomen Kuntaliitto ry, Suomen luonnonsuojeluliitto ry, Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry, Suomen Vesilaitosyhdistys ry, Suomen ympäristökeskus SYKE, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f., Terveystieteiden tutkimuskeskus THL, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto TUKES, Työ- ja elinkeinoministeriö, Uudenmaan ELY-keskus, Valtiovarainministeriö, Varsinais-Suomen ELY-keskus, WWF Suomi. Lausunnon saivat antaa muutkin kuin jakelussa mainitut.

Lausunnon antoivat: Suomen luonnonsuojeluliitto, Suomen Kuntaliitto ry, Natur och Miljö r.f., Etelä-Savon ELY-keskus, Suomen Vesilaitosyhdistys ry, Suomen ympäristökeskus SYKE, Etelä-Pohjanmaan ELY, Varsinais-Suomen ELY-keskus, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto TUKES, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK r.y. ry. Metsähallitus, liikenne- ja viestintäministeriö, sisäministeriö sekä maa- ja metsätalousministeriö ilmoittivat, etteivät lausu asiassa. Lisäksi puolustusministeriö totesi, että ympäristölaatonormit ovat uudessa vesienhoitoasetuksen muutosluonnoksessa samat kuin mitä ne ovat olleet aikaisemmassa valmistelussa. Tämä johdosta puolustusministeriöllä ei ole huomautettavaa vesienhoitoasetuksen muutoksesta.

Yleiskatsaus lausuntojen sisältöön

Annetuissa lausunnoissa pidettiin esitettyä asetusmuutosta hyvänä ja tarpeellisena.

Useat lausujat totesivat, että PFAS-yhdisteiden ympäristölaatonormeista säätämistä ei pitäisi jättää pelkästään EU:n vastuulle, sillä PFAS-aineiden laatonormien määrittelyn aikataulu on vielä epäselvää EU:ssa.

Lisäksi monet lausujat kiinnittivät huomiota räjähdysaineiden laatonormien arvoihin. Yhdysvaltain ympäristönsuojeluviranomainen on määrittänyt räjähdysaineille tiukemmat laatonormit ja monet

lausujat toivoivat, että asetusehdotuksessa ollut korkeampi raja-arvo vaihdettaisiin tähän matalampaan raja-arvoon.

Lausunnoissa esitetyt yleiset näkemykset luonnoksesta

Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK r.y. mukaan ehdotetut lisäykset ja muutokset ovat tarpeellisia. Lisäksi MTK r.y. ehdottaa asetukseen tarkennusta, millä perusteella pintavesityypin laatutekijän voi jättää pois kyseisen pintavesityypin ekologisen tilan arvioinnista. Muutoksen jälkeen vesienhoitosuunnitelmissa tulee täsmällisemmin ilmaista vesiputedirektiivin mukainen peruste, jonka nojalla laatutekijä on jätetty pois. MTK tukee täsmennystä. Vesienhoidon tavoitteiden sitovuuden tiukennuttua on tärkeää, että luokittelu perustuu kaikilta osin mahdollisimman luotettavaan tietoon.

Varsinais-Suomen ELY-keskus pitää muutosesitystä hyvänä ja tarpeellisena. Ympäristölaatu normien määrittäminen tukee pohjavesialueilla havaittujen haitallisten aineiden seurantaan sekä pohjavesiriskin ja pohjaveden kemiallisen tilan arviointia.

Etelä-Pohjanmaan ELY katsoo, että kyseisten räjähdysaineiden lisääminen ympäristölaatu normien aineluetteloon on tarpeen. Näitä sotilaskäytössä olevia räjähdysaineita on havaittu pohjavedestä useilta puolustusvoimien ampuma-alueilta, jotka sijaitsevat vedenhankinnan kannalta tärkeillä tai soveltuvilla pohjavesialueilla. Ympäristölaatu normien määrittäminen lisää seurantavelvoitteiden asettamisen painoarvoa sekä edistää pohjavesiriskien estämisen ja vähentämisen mahdollisuuksia pohjavesialueilla. TNT:n ja RDX:n ympäristölaatu normiksi ehdotetut arvot (TNT 6 µg/l ja RDX 16 µg/l) ovat korkeammat kuin US EPA:n juomaveden ohje arvot. Arvoja tulisi vielä harkita pienennettävänä ehdotetuista.

Etelä-Savon ELY-keskus pitää esitettyjä lisäyksiä ja muutoksia tarpeellisena.

Suomen luonnonsuojeluliitto ry pitää asetusehdotusta tarpeellisena ja kannattaa sitä. PFAS-yhdisteiden puuttumisesta tulisi ottaa huomioon jatkovalmistelussa. PFAS-yhdisteille laadittavien ympäristölaatu normien määrittäminen ei tulisi jättää pelkästään tulevan EU:n lainsäädäntövalmistelun varaan.

Räjähdysaineiden ympäristölaatu normeihin liittyvät näkökohdat

Varsinais-Suomen ELY-keskus toteaa, että ehdotetut laatu normit ovat varsinkin TNT:n ja RDX:n osalta korkeampia kuin Yhdysvaltain ympäristönsuojeluviraston (US EPA) määrittelemät juomaveden ohje arvot (2018 Edition of the Drinking Water Standards and Health Advisories Tables, Lifetime health advisories: TNT 2 µg/l, RDX 2 µg/l, HMX 400 µg/l). Pääsääntöisesti voimassa olevan vesienhoitoasetuksen liitteen 7 A) kohdan määrittelemät muut pohjaveden ympäristölaatu normit ovat olleet matalampia US EPAn ohje arvoihin verrattuna. Myös Suomen ympäristökeskus esitti 30.11.2015 (dnro SYKE-2014-J-290), että vesienhoitoasetuksessa räjähdysaineiden ympäristölaatu normien perustana voisi olla US EPA:n juomaveden viitearvo x 0,5.

Suomen ympäristökeskus SYKE kannattaa esitystä asettaa pohjavesille ympäristölaatu normit kolmelle räjähdysaineelle (TNT, RDX, HMX).

Suomen Vesilaitosyhdistys ry kannattaa ehdotusta asettaa kansalliset pohjaveden ympäristölaatu normit räjähdysaineille TNT, RDX ja HMX.

Etelä-Savon ELY-keskus mukaan räjähdysaineiden ympäristölaatu normien lisääminen vesienhoitoasetuksen liitteeseen 7 kohtaan A on perusteltua aiempien selvitysten perusteella. Kyseisistä aineista on Suomessa havaintoja pohjavedestä, ne ovat ihmistoiminnoista peräisin eivätkä luontaisesti esiinny pohjavedessä ja niillä on mahdollisia terveydelle haitallisia vaikutuksia. Jatkossa kyseiset aineet olisi syytä huomioida pohjaveden riskien ja hyvän kemiallisen tilan arvioinnissa. Ehdotetut ympäristölaatu normit voisivat kuitenkin varsinkin TNT:n ja RDX:n osalta olla tiukemmat, koska esim. Yhdysvaltain ympäristönsuojeluviraston (US EPA) ohje arvot ovat molempien aineiden osalta on 2 µg/l.

Natur och miljö r.f. tukee ehdotusta asettaa ympäristölaatu normit kolmelle ehdotuksessa mainitulle räjähdysaineelle ja kannattaa Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen lausunnossa esitettyä mielipidettä siitä, että raja-arvojen tulisi olla tiukemmat.

Kuntaliitto ry kannattaa ehdotusta asettaa kansalliset pohjaveden ympäristölaatu normit räjähdysaineille TNT, RDX ja HMX.

Yksityiset henkilöt A ja B pitävät tärkeänä, että räjähdysaineille TNT, RDX ja HMX lisätään ympäristölaatu normit vesienhoitoasetukseen. Lisäksi pitäisi tutkia räjähdysaineiden hajoamistuotteiden mahdollista myrkyllisyyttä ja asettaa tarvittaessa myös niille laatu normit. Heidän mielestä raja-arvoissa ei pidä poiketa Yhdysvaltain ympäristönsuojeluviraston asettamista ympäristölaatu normeista. A ja B:n mielestä on tärkeää, että raja-arvoja määriteltäessä otetaan huomioon ilmastomuutoksen vaikutus ja että sen jälkeen, kun raja-arvot on vahvistettu, niitä seurataan aktiivisella mittauksella.

Yksityishenkilö C kannattaa ehdotusta asettaa ympäristölaatu normit räjähdysaineille TNT, RDX ja HMX. C:n mukaan raja-arvoissa ei pidä poiketa Yhdysvaltain ympäristönsuojeluviranomaisen asettamista arvoista ja että näytteenotto toteutetaan puolustusministeriön ulkopuolisen tahon toimesta.

Muihin muutosluonnoksiin liittyvät näkökohdat

Suomen ympäristökeskus SYKE puoltaa vesienhoitoasetuksen liitteen 5 muuttamista siten, että biologisen tekijän pois jättämisestä pintavesityypin ekologisen tilan arvioinnissa esitetään perustelut vesienhoitosuunnitelmissa.

Suomen Vesilaitosyhdistys ry kannattaa ja pitää tärkeänä myös pohjaveden laatu normien asettamista PFAS-yhdisteille. Asiassa pitää ottaa huomioon uuden juomavesidirektiivin vaatimukset sekä EU-tasolla uudistettavana oleva pohjavesidirektiivin ympäristölaatu normeja koskeva liite, kun sen sisältö valmistuu.

Etelä-Savon ELY-keskus näkee tarpeellisena, että asetukseen lisättäisiin säännös perusteiden esittämisestä vesienhoitosuunnitelmissa niissä tapauksissa, joissa tietyille pintavesimuodostumatyyppien laatu tekijälle ei ole mahdollista määritellä vertailuoloja. Muutoksen perusteena on Euroopan komissiolta saatu selvityspyyntö vesipuidedirektiivin vaatimusten noudattamisesta toisen vesienhoitokauden vesienhoitosuunnitelmissa. Suomi on vastannut vuonna 2021 komissiolle, että vesienhoitoasetusta on tarkoitus täsmentää tältä osin. Muut ehdotetut muutokset asetukseen ovat luonteeltaan teknisiä, eikä ELY-keskuksella ole niihin huomautettavaa

Natur och miljö r.f. mielestä se, että PFAS-aineisiin liittyvä säädösprosessi on aloitettu EU-tasolla, ei ole riittävä syy sille, että nämä aineet on jätetty pois lausunnolla olevasta asetusehdotuksesta, varsinkin kun EU:n säädösprosessin aikataulu on auki. Jos PFAS-aineiden rajoittamisen säätely jätetään tällä tavalla määrittelemättömään tulevaisuuteen, jatkuu niiden aiheuttama selvä vaara ympäristölle sekä terveydelle.

Kuntaliitto ry kannattaa myös pohjaveden laatu normien asettamista PFAS-yhdisteille.

Perustelumuistioon liittyvät näkökohdat

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto TUKES on tuonut esille edelliseen luonnokseen antamassaan lausunnossa (ks. Tukesin lausunto 7.2.2019, Dnro 15809/00.00.01/2018) PFAS-yhdisteiden sääntelytarpeen ja puoltanut SYKEN esitystä niitä koskeviksi kansallisiksi ympäristölaatu normeiksi. Nyt lausunnolla olevan uuden luonnoksen mukaan PFAS-yhdisteille ei aiota edellisestä poiketen siltenkään esittää kansallisia ympäristölaatu normeja, koska yhdisteitä koskevat sääntelytoimet on aloitettu EU-tasolla osana pohjavesidirektiivin (2006/118/EY) muuttamista. Tukes toivoo tätä perustelua tarkennettavaksi. Aikataulu EU-tason muutosten suhteen lienee vielä avoin, joten pelkästään tieto siitä, että muutosta valmistellaan EU-tasolla ei anna riittävästi tietoa siitä, mitä vaikutuksia PFAS-yhdisteiden jättämisellä pois ehdotuksesta voi olla tuleviin vesienhoitosuunnitelmajaksoihin. TUKES katsoo, että perustelumuistiota olisi syytä täsmentää näiltä osin.

Varsinais-Suomen ELY-keskus toteaa, että koska Suomen ympäristökeskuksen muutosehdotuksen sisältämien PFAS-yhdisteiden ympäristölaatu normeja ei ole katsottu tarpeelliseksi nyt sisällyttää asetuksen muutosehdotukseen, perustelumuistiota olisi hyvä täydentää tarkemmilla tiedoilla EU-tasolla valmistelussa olevan PFAS-yhdisteiden sääntelyn tilanteesta ja arviolla valmistelun etenemisaikataulusta.